

RTV Slovenija

I

Jože Mencinger je nedavno v Delu (18. 7. 1992) ob problemu lastninjenja zapisal, »da je vseskozi šlo za en sam problem: kdo, nova ali stara politična elita naj bi pridobila kontrolo in gospodarsko moč«.

To je tudi glavni problem na RTV Slovenija, vsega vidnega, predvsem pa nevidnega dogajanja. Katera elita naj dobi kontrolo nad RTV Slovenija: tista, ki sedi na sejah sveta RTV dokaj kompaktno na eni strani in predstavlja prenovitelje, socialiste in liberalne demokrate, ali tista, ki sedi na nasprotni strani in predstavlja Demos oziroma ga je predstavljala.

Demos je vstopil v RTV Slovenija kot ustaljeno strukturo, katere osnovni cilj v socializmu je bil ta, da je utrjevala socialistično-samoupravni sistem – in po tem kriteriju je potekalo nekaj desetletij tudi kadrovanje novinarskega in predvsem vodilnega kadra.

Centralna organizacijska dimenzija tako kompleksnega in velikega sistema kot je RTV Slovenija, je centralizacija-decentralizacija. Ta organizacijska dimenzija je povezana z načinom funkcioniranja, s porazdelitvijo moči, s stroški funkcioniranja, z možnostjo vplivanja na sistem od zunaj in podobno.

Kako je problematika dimenzije centralizacije-decentralizacije občutljiva, je bilo razvidno takoj, ko sem napisal teze za Statut RTV Slovenija. Te teze so postavile RTV kot enoten in ne več kot tozdrovsko decentraliziran zavod, ki se naj sistemsko krmili iz enega centra. Tej centralizaciji so se najprej uprli socialisti in tedanja opozicija je bila bolj ali manj enotna v zagovoru decentraliziranega koncepta. Socialisti so šli v tem pogledu najdlje, ko so predlagali razbitje radia in televizije v dve samostojni in ločeni organizacijski enoti. Sicer pa je opozicija osnutek statuta oziroma koncepta centralizacije kritizirala z utemeljitvijo, da ima v takem sistemu generalni direktor preveliko oziroma kar absolutno moč. Zaradi tega nesoglasja je znano, kako dolgo je nastajal nov statut in kakšni kompromisi so bili potrebni.

Od 24 kompetenc, ki jih ima po statutu generalni direktor, samo v štirih primerih dejansko odloča, pri drugih pa daje pobude, predlaga, zastopa, skrbi za enakomeren razvoj, usklajuje in podobno. To pomeni, da je velika moč generalnega direktorja le fiktivna in izmišljena, ker pač nima empiričnega korelata.

Ideja o organizacijski in finančni ločitvi radia in televizije je v Zahodni Evropi v javnih, nacionalnih RTV hišah v glavnem neznana. Prakticirali so jo v Vzhodni Evropi, in to predvsem iz političnih razlogov: da so centralni komiteji partije s svojimi ločenimi komisijami za radio in televizijo lažje in učinkoviteje obvladali te medije. Drugače pa je v nacionalnih javnih radiotelevizijskih hišah razvidna vedno večja integracija obeh medijev, ki prakticirajo bimedialnost, zlasti v svojih regionalnih centrih. Norveška npr., ki jo zaradi majhnosti lahko primerjamo s Slovenijo, ima samo en kanal oziroma program s 17 regionalnimi centri, v katerih sta radio in televizija povsem integrirana na bimedialnem organizacijskem načelu. Drugi kanal ima v rokah zasebna televizija, ki močno konkurira v javni, nacional-

* Dr. Janez Jerovšek, redni profesor na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani.

ni televiziji, in jo sili k organizacijski in poslovni racionalnosti. Ta konkurenca med javno in zasebno televizijo je v Evropi vedno bolj navzoča in močnejša ter ima velik vpliv na spremembe nacionalnih radijev in televizij, ki morajo zniževati stroške poslovanja. Od tod tudi zmanjševanje zaposlenih ali celo odpuščanje delavcev v velikih nacionalnih RTV sistemih.

Temu dogajanju se tudi slovenska RTV ne bo mogla izogniti, saj bimedialnost prakticira celo regionalni ÖRF studio v Celovcu, pri nas pa ga ne zmore niti Maribor, še manj pa Koper. Nasprotno, iz Kopra prihajajo zahteve po novih zaposlitvah, namesto da bi se televizija in radio poslovno in bimedialno združila in imela enega direktorja, kot ga ima npr. sosednji Celovec ali daljni Bergen na Norveškem ter številne druge javne RTV.

II

RTV Slovenijo je potrebno centralizirati na poslovni, finančni in kadrovski ravni, ne pa na programski. V zelo majno oporo centralizaciji je bil Zakon o zavodih, ki je ukinil tozde.

Formalnopravna ukinitve tozdov pa še ne pomeni tudi njihove dejanske ukinitve. Tozdi so v času socializma nastajali kot ponesrečen organizacijski sistem, ki ni imel poslovnega opravičila in ekonomske utemeljitve. Vendar, ko so tozdi nastali, so njihovi vodilni akterji investirali vanje svoje interese, zato so se avtonomno razvijali in utrjevali. To je bil eden najmočnejših vzrokov, da je večina velikih gospodarskih sistemov v Sloveniji razpadla, kar je povzročilo neizmerno gospodarsko škodo in škodo v človeškem kapitalu.

Pri centralizaciji RTV Slovenija v tistih dimenzijah, po katerih je centralizirana vsaka RTV hiša v zahodni Evropi, sta nastali dve vrsti ovir. Znotraj RTV Slovenija sta hotela radio in televizija ohraniti iz tozdov podedovano organiziranost. Po tej tozdovski organiziranosti je bilo vodstvo RTV Slovenija nekakšen SOZD oziroma združenje tozdov. V času enopartijskega sistema je bil sicer v vsakem trenutku možen programski poseg, ker je sistem deloval bolj neformalno in z dominantnim organizacijskim načelom demokratičnega centralizma. Z nastankom parlamentarne demokracije pa so se nekdanji tozdi lahko celo bolj utrdili, kajti nad RTV sedaj ni visela monopolna in onipotentna partijska moč. Ta se je razpršila v večje število strank, ki so bile po nekem slučajnem dogovoru zastopane v Svetu RTV S. Res je, da ta onipotentna partijska moč pred razpadom socializma ni več visela nad mediji kot Damoklejev meč, toda partijska nemoč in svoboda medijev sta se je začeli pojavljati komaj leto dni pred padcem berlinskega zidu. Vendar sta tudi ta demokratizacija medijev in svoboda tiska nastajali v okviru uredniških in vodilnih struktur, ki so pripadale partiji kot njene frakcije. To omenjam zato, ker je koncept decentralizacije-centralizacije RTV Slovenija povezan s politično razpršenostjo moči oziroma z diferenciranostjo, do katere je prišlo po svobodnih volitvah.

Koncept centralizacije, ki je najbolj nujen na področju financ, je v prvi vrsti organizacijski, ne pa politični koncept. Ima pa lahko tudi politične posledice. Vendar mora biti za ta organizacijski koncept odgovorno vodstvo. Kaj bi bilo, če bi vsaka stranka, tako kot npr. LDS, sklicala tiskovno konferenco in na njej zagovarjala svoj koncept organizacije RTV Slovenija, še posebej koncept, v koliki meri mora biti RTV centralizirana oziroma decentralizirana? Ali bi bilo potem vodenje RTV Slovenije sploh še možno? Glede na to da so stranke ali koalicije strank na oblasti ali v opoziciji, bi lahko v skladu s tem spreminjale svoj odnos do centralizacije.

Domnevam, da stranke dileme centralizacija-decentralizacija RTV Slovenije ne pojmujejo kot docela organizacijski koncept, temveč kot politični koncept, za katerim so politični cilji. Razumljivo je, da stranke obravnavajo in videvajo RTV na podlagi svojih političnih interesov. To je bilo očitno, ko je bila predmet obravnave shema TV in so predstavniki strank v svetu RTV pokazali svoj interes samo za informativni program.

Sedaj smo priče posameznim zahtevam po decentralizaciji RTV Slovenija, ki si prizadevajo razklati RTV na radio in televizijo. S tem pa bi bil RTV kot sistem v celoti razbit. Če bi se to zgodilo, se bodo pojavili najtežji problemi glede financiranja in razvoja njenih razcepljenih delov.

V tako razbiti RTV se vodstvo lahko pojavlja kot vódena glava, ki lahko na zunaj igra samo vlogo reprezentanta. Vendar to v bistvu ni več delovna vloga vodstva.

Sedanji sistem RTV lahko označim kot še vedno tozdoovsko decentraliziran sistem z nekaterimi elementi centralizacije. Če bi ta sistem še naprej decentralizirali, in to predvsem na ravni financ, potem bo ta sistem dokončno razpadel. V imenu česa naj razpade? Večje enokomske učinkovitosti? To gotovo ne! V imenu večjega vpliva dominantne ali vladajoče stranke na razdrobljene dele sistema? Morda? Ali pa so morda še drugi razlogi, zakaj naj razpade?

III

Javne oziroma nacionalne RTV hiše v Evropi so še vedno politične institucije. To političnost je treba razumeti tako, da hočejo imeti stranke nanje svoj vpliv. Trend v zahodni Evropi gre v smeri zmanjševanja njihovega vpliva v korist drugih nestrankskih združenj in v smeri urejanja njihovega vpliva na podlagi določenih napisanih in nenapisanih pravil.

Najbolj pa ogroža vpliv strank na javne televizije pojav zasebne oziroma komercialne televizije. Nekateri gredo v svojih napovedih tako daleč, da napovedujejo, da nacionalne oziroma javne televizije ne bodo preživele več kot deset let.

Za slovensko RTV vsekakor velja, da je to politična institucija in da bo prešla še različne faze formalne in neformalne institucionalizacije svojega političnega delovanja. Da pa je ta proces težaven, razkriva tudi dejstvo, da v vseh vzhodnih evropskih državah neprestano zamenjujejo generalne direktorje ali tudi celotna vodstva. Kazalci tega stanja so v tem, da se svet RTV dolgo ni mogel poenotiti ali se zediniti o tem, kdo bo glavni urednik televizije; da je vprašanje, kdo je dejanski, ne pa zgolj formalni glavni urednik radia; da ni zasedeno mesto direktorja televizije Koper; da ni zasedeno mesto urednika televizije Maribor; da je svet RTV šestkrat glasoval o imenovanju urednika slovenske redakcije na TV Koper in da ga dolgo ni mogel izglasovati kljub temu, da so ga podprli predsednik sveta RTV in generalni direktor. Ne nazadnje je pokazatelj teh mučnih političnih procesov tudi odstop generalnega direktorja RTV Slovenija.

Če sežem nekoliko nazaj v čas prvih svobodnih volitev in kaj se je takrat na področju medijev dogajalo, potem ko je »Demos« dobil oblast, lahko ugotovim, da so bili mediji bolj naklonjeni prenoviteljsko-socialistični in liberalno-demokratski opoziciji kot pa »Demosu«. To je možno pojasniti s tem, da so bile vodilne strukture v medijih »zasedene« s prenoviteljskimi kadri, in drugič, da je bila za časopise opozicijska drža z vidika konkurence bolj privlačna.

Da je to tako, je razvidno iz tega, kolikšne kritike je bil s strani medijev deležen predsednik vlade Peterle in potem nenaden kritičen molk, ko je njegov položaj zasedel Drnovšek. Pri tem naj omenim, da prof. dr. Jože Mencinger

o Drnovšku ni mogel povedati svojega mnenja, kar je utemeljil s tem, da ne ve, kaj je doslej naredil in da tudi ni mogel ničesar prebrati, ker pač ne ve, kaj je napisal.

Resnično je, da so resnejši časopisi – kot je npr. Delo – skušali biti bolj objektivni in so v tem pogledu naredili določeno transformacijo. RTV Slovenija je bila od vseh medijev v odnosu do vlade še najbolj objektivna in najmanj kritična ali sovražno razpoložena do Peterletove vlade.

Značilno je to, da je RTV Slovenija potem, ko je nekaj novih ljudi prevzelo vodilne položaje, postala bolj intenziven objekt zanimanja za časopisne medije kot kdaj koli prej in da so časopisi najbolj kritizirali in osebno diskvalificirali tiste nove ljudi v vodstvu, za katere so menili, da pripadajo Demosu. To so bili: Jerovšek, Ambrožič, Trefalt. Delo, ki je bilo v tem pogledu zelo aktivno, je skušalo dodati kritiki videz objektivnosti. Empirična analiza, ki jo je opravil Rajko Šušteršič, pa je pokazala, kako navidezna je bila ta »objektivnost«. V drugo skrajnost pa sodita Večer in rumeni tisk, ki sta si stvari grobo izmišljala in lagala.

Svet RTV kot upravni organ je bil oblikovan po zahodnem vzorcu, tako da so v njem zastopani predstavniki strank. Ta zastopanost žal ni sledila volilnim rezultatom in parlamentarni razdelitvi političnih sil, temveč je opozicija dobila en glas večine. Svet je deloval strankarsko oziroma po načelu formiranih koalicij. Demos na eni strani, opozicijske stranke, ki so bile dokaj enotne, pa na drugi strani.

Položaj generalnega direktorja in glavnega urednika televizije sta bila razdeljena oziroma izglasovana na podlagi strankarskih sporazumov. Sporazum, ki sicer ni bil napisan, je predvideval, da mesto generalnega direktorja zasede predstavnik Demosa, mesto glavnega urednika TV pa opozicija, konkretno podpredsednik socialistične stranke in nekdanji član zveznega CK-ja.

Problem je nastal takoj na začetku, ko je opozicija dogovor razumela tako, da bo generalni direktor poslovni vodja RTV, ki bo skrbel za finance, ne bi pa se smel vtikati v program in ne bi imel na tem področju nobenih kompetenc. Glavni urednik TV pa bo vodil vso programsko politiko. S tem bi struktura RTV v programskem smislu ostala nedotaknjena, saj bi jo vodil človek iz starega režima, ki je povrhu tega še podpredsednik socialistične stranke, naslednice SZDL kot partijske podružnice.

V nobeni od zahodnih javnih nacionalnih RTV hiš ni izvedena takšna razdelitev funkcij med generalnim direktorjem in glavnim urednikom. Generalni direktor je povsod odgovoren za program in za njegovo objektivnost in ima iz tega naslova tudi programske kompetence. Celo direktor »Landesstudia« v Celovcu lahko prepove določeno oddajo, če po njegovi presoji ne zadovoljuje zahtevam objektivnosti.

Generalni direktor Bayrische Rundfunk imenuje vse vodilne poslovne in programske ljudi. Za določene najbolj pomembne ljudi na položajih daje njihov svet (upravni organ) soglasje. Če ta ne da soglasja, generalni direktor sam izbere drugega človeka, ne pa svet, in ga ponudi v ponovno potrditev. Na ta način je sistem vodenja enoten in v pogledu kadrovanja ni cepitve na dva vira ali dva principa, zato tudi ni organizacijsko prelomljen, kot je to primer na RTV Slovenija, ko poslovni del vodstva po novem statutu izbira generalni direktor, programski del pa svet RTV, kar pomeni, da ga izbirajo in postavljajo stranke.

Tudi televizija v Bratislavi, ki je vsakih nekaj mesecev spreminjala vodstvo, je sedaj sprejela oziroma formalizirala zahodni vzorec.

Če kadrovanje poteka iz dveh različnih virov in dveh različnih principov, potem sistem nujno deluje strukturalno že z vgrajenimi napetostmi, kajti odgovor-

nost ni enotno in sistemsko urejena. Če se posameznik čuti odgovornega strankam ali zgolj eni stranki, ki mu je omogočila vodilni položaj, potem enotnost vodenja ni možna. Tako lahko nastajajo v sistemu različni timi ali lože, katerih odgovornost je v večji meri vezana navzven kot pa navznoter.

Pri poskusu uveljavitve principa stroge delitve funkcij na poslovne, ki jih opravlja generalni direktor, in programske, ki jih opravlja glavni urednik, se je takoj v začetku zapletlo. Prvič, na takšno delitev ni pristal generalni direktor, drugič pa se z njo implicitno niso strinjali vsi člani sveta RTV Slovenija. Prišlo je do odstopa glavnega urednika, ker svet RTV ni izvolil za urednika informativne redakcije njegovega človeka, predvsem pa zato, ker ni izvolil za urednika Studia Ljubljana človeka, ki ga je sam izbral.

Problem je v tem, da hočejo biti stranke prisotne na radiu in na televiziji tako, da medij posreduje njihovo stališče in njihovo obnašanje v čim bolj promotivni obliki, ali da ji jih vsaj ne zanemarja in o njih ne poroča v negativni luči. To je naravna težnja vsake stranke, ki upravljavsko in legitimno deluje v svetu RTV Slovenija. Dokler bo svet RTV Slovenija politično in strankarsko sestavljen, bo vsaka stranka želela biti na radiu in na televiziji prisotna tako, da bo ta medij zadovoljil njene politične interese.

Težava pa je v tem, da nobena stranka in koalicija doslej ni bila zadovoljna z načinom poročanja RTV Slovenije. Prenoviteljska opozicija se je npr. pritoževala, da že po statističnem kriteriju ni zadosti zastopana; različni predstavniki Demosa in vladajočih strank so trdili, da so mediji z RTV vred še vedno v rokah starih komunističnih struktur in zato ne morejo poročati objektivno in nepristransko. Generalni direktor je dobival številna pisma in še več telefonskih klicev z očitki, da v RTV hiši ohranja boljševisko strukturo.

V tem primeru ni pomembno, kakšna je objektivna resnica o poročanju, temveč kako to resnico posamezne stranke zaznavajo. Že samo dejstvo, da je bil na televiziji en sam novinar, ki ga je opozicija zaznala kot zastopnika krščanske demokracije, je v tisku dvignilo nenavadno veliko prahu, samega novinarja pa so poskušali moralno in profesionalno diskreditirati.

Stranke oziroma predstavniki strank v samem Svetu so postajali vse bolj frustrirani, ker za svoje stranke niso iztržili tega, kar jim »pripada« in ker je odločanje v Svetu postajalo čedalje bolj mučno in dolgočasno.

Nekaj časa je bilo med pozicijo Demosa in opozicijo kot naslednico nekdanje avantgardne stranke doseženo nekakšno labilno ravnotežje. To pa se je začelo podirati po zapletu predsednika Sveta RTV Slovenije z novinarji glede njihovega pristranskega poročanja v parlamentu. Od takrat naprej je bilo očitno, da Demos ni več enoten, da se posamezni člani Demosa pri glasovanju znajdejo na nasprotnih straneh. Ko pa je prišlo do konstruktivne nezaupnice in do vlade, kateri predseduje liberalni demokrat, je Demos v Svetu RTV dokončno razpadel. Čeprav so bile želje, da bi Demos v Svetu RTV ostal takšen kot je bil ne glede na politično pregrupiranje v parlamentu in v vladi. Izkazalo se je, da to ni več možno.

Od takrat dalje je nastala možnost prenosa konstruktivne nezaupnice na RTV Slovenija, predvsem za položaj generalnega direktorja, ki nikoli ni bil v harmoničnih odnosih s predstavniki nekdanje Zveze komunistov in Socialistične stranke oziroma njenih naslednic, kamor štejem tudi liberalne demokrate. Liberalno demokratske stranke nisem nikoli imel za liberalno, ki ima za temeljno vrednoto svobodo in enkratnost človekove osebnosti. To, da je prvak te stranke v svoji državniški funkciji podpisal zaupni uradni list, ki je predvideval represivne ukrepe,

je ponovni dokaz, da »liberalci« sodijo bolj med prenovitelje in socialiste. Tam so se tudi končno znašli.

Položaj generalnega direktorja je s političnim pregrupiranjem postal nevzdržen. Nekdanja opozicija se je okrepila in postala pozicija, predstavniki Demosa so razpadli in posamezne stranke so bile upravičeno nezadovoljne z RTV, saj je le-ta deloma pomagala rušiti predsednika Peterleta. Izraz tega nezadovoljstva je zahtevala nove opozicije, da bi dobila v svoje roke drugi kanal na RTV Slovenija.

Proti generalnemu direktorju so nastopali: nekdanja opozicija, ki je sedaj postala pozicija, novo formirani sindikati oziroma njihovo vodstvo, ki se je obnašalo kot politična partija ne pa kot sindikat. Njihovo kritiko generalnega direktorja, ki jo je objavil pornografski časopis Kaj, je skoraj v celoti povzela Liberalnodemokratska stranka. Razen tega generalni direktor ni dobil dovolj šnje podpore direktorjev radia in televizije, ki sta zastopala decentraliziran in zaprt sistem ločenih in visoko samostojnih organizacijskih enot. Oba direktorja sta od generalnega direktorja zahtevala redistribucijo naročnine, seveda za radio takšno, ki bi šla v njegovo korist, za televizijo pa seveda takšno, ki bi tudi šla v korist TV.

Vodstvo sindikata je bilo podaljšana roka prejšnje opozicije in sedanje pozicije. Njihovo dejavnost je predsednik Sveta označil »kot zahrbtno in zarotniško – kot politični boj in regresijo v socialistično samoupravljanje, z željo po prevzemu moči v zavodu RTV«. Član Sveta RTV Slovenija g. Selan pa je njihov spis označil kot intrigantski. Na njihova absurda podtikanja, da sem imel namen, da bi TV Koper izginila iz slovenskega medijskega prostora, nisem odgovarjal. Navajam ga zato, da bi pokazal, kako daleč je šla koordinacija sindikatov kot instrument prejšnjih opozicijskih političnih sil.

Vodstvo novinarskega sindikata je organiziralo stavko, ki je bila v bistvu politična in uvod v generalno stavko, ki so jo organizirali svobodni sindikati. Stavkovni odbor je med stavko zasegel program radia in televizije, vzpostavil paralelno uredništvo, kar je edinstven primer arogance v stavkovnem gibanju v RTV hišah v Evropi. To je storil, čeprav je Svet RTV temu nasprotoval. Svoje zahteve stavkovni odbor sploh ni postavljaval v obliki materialnih zahtev, marveč kot zahtevo po novi razporeditvi novinarjev, ki ni bila pravočasno izvedena. To novo razporeditev so novinarji s stavko dosegli, vendar je organizacijsko in motivacijsko kontraproduktivna, in sicer za novinarje same kot tudi za celotno RTV Slovenija. Novinarji s stavko niso dosegli večjih realnih plač, niti jih ni mogla izsiliti koordinacija sindikatov, ki se je »šlepala« na novinarski sindikat.

Zahteve in kritike koordinacije sindikatov so bile v bistvu politične, ki s sindikalnim gibanjem nimajo dosti skupnega. Koordinacija sindikatov je orodje tistih lož, o katerih je pisal Ambrožič. Da je njihova dejavnost politična, bodo pokazali naslednji meseci, ko bodo plače na RTV ostale na isti ravni – kljub kolektivnim pogodbam – verjetno pa bodo celo nižje. Če sindikati ne bodo stavkali, potem je to očitno, za katere politične sile so stavkali in grozili z novimi stavkami. Glavna nosilca teh političnih sindikatov, katerih cilj je bil destabilizirati RTV po vzhodnem evropskem vzorcu in menjava vodstva, sta bila Pengov in Rauch.

Sicer pa je raziskovalec Rajko Šušteršič empirično dokazal, da je bila stavka novinarjev politična in kako pristransko so jo prikazovali drugi mediji, predvsem Delo.

Značilna je naslednja ugotovitev Rajka Šušteršiča: »Politična moč novinarjev je v tem labilnem stanju sistema in boju novih, neizkušenih strank zelo narasla. Čutijo se ne le avtonomne od vlade, ampak nad njo, saj vedo, da: ‚Kartagina mora pasti, in padla bo!‘«

Dejanske – vsebinske (strukturalno programske) spremembe, ki so se zgodile na medijih, po volitvah, piše dalje Šušteršič, so minimalne, so, kakor da bi jih ne bilo. Boj za nacionalno radio-televizijo ni bil le nekončan, ampak je bil nesmiseln in nerealen. Taka nevsebinska institucionalizacija (reorganizacija) televizije pa avtorjem, ustvarjalcem na RTV S ne more »popraviti krivic« oziroma poravnati »škode«, povzročene v preteklosti, ker jih ni bilo, ker tudi tako imenovanega »bunkerja« ni, je le »vox populi«, ker odločujoče sive eminence na RTV S ne zmorejo ali ne smejo spoznati svoje preteklosti, ker je ta še tu, je sedanost. Ker ti ljudje, ki so ustvarjalnosti povzročali škodo, jo onemogočali (ustvarjalnost, avtonomnost namreč), so isti. Mislimo, tako kot smo vajeni, to je tako kot prej. (Niti enega samega ustvarjalca, ki je bil eliminiran na mediju v obdobju prejšnjega režima, ni mogoče rehabilitirati, niti njegovega dela (oddaje) niti ne njegovega delovnega statusa. Krivice pa se domnevno še kar naprej dogajajo »nekdanjim režimskim cenzorjem«, nekdanjim urednikom, rabljem torej, ne žrtvam). (Primer razpisa Sveta RTV S ustvarjalcem in izkušnja Alenke Auersperger). (Vir: Rajko Šušteršič, Traktat o svobodi ali vrednostni sistem, stran 204, 205).

Sicer pa je razmerje med stavko in vodstvom na RTV strukturalno in sistemsko napačno postavljeno. Podpisnik kolektivne pogodbe je Svet RTV, partner v pogajanjih pa je vodstvo, ne pa Svet RTV. Ker pa je Svet RTV politično sestavljen, sta podpora ali zavračanje stavk s strani posameznih političnih strank na Svetu RTV odvisna od tega, kaj bo posamezna stranka od podpore ali zavračanja pridobila. Vodstvo je s tem kot pogajalski partner v nemogoči situaciji, ker je stisnjeno v sendvič. Zato mora biti pogajalec in podpisnik kolektivne pogodbe isti subjekt, ali je to Svet RTV ali pa vodstvo.

Če ta funkcija ni deljena in so stranke paralelni partner v sporu, potem določena stranka kolektivne pogodbe na globalni (nacionalni) ravni obsodi kot nerealne, na ravni RTV jih odobri, v konkretnem konfliktu (stavki) pa se obnaša, kot ji trenutni politični interesi to narekujejo. To pa je organizacijsko nekonsistenten sistem, ki ne more funkcionirati tako, da bi organizacija lahko uspešno uresničevala svoje cilje.

Zanimivo je to, da je vodstvo sindikatov očitalo generalnemu direktorju kot njegovo pomanjkljivost in nesposobnost tiste odločitve, ki jih je sprejemal Svet RTV. Med številnimi očitki generalnemu direktorju je bil tudi ta, da vodi kadrovsko politiko po načelu poslušnosti.

Dejansko pa je generalni direktor vse vodilne poslovne delavce »podedoval« iz starega sistema, vse vodilne na programskem področju pa je izvolil Svet RTV. Vpliv generalnega direktorja je bil v tem pogledu omejen, posebno od tedaj, ko je »Demos« začel razpadati.

Kot primer omejitve moči generalnega direktorja in stopnje politizacije naj navedem naslednji značilni primer: pred svojo izvolitvijo sem želel, da bi postal glavni urednik televizije dr. Bogomir Kovač. To ni bilo sprejemljivo z utemeljitvijo, da je to Školčev liberalec in da je tudi sicer pisal stvari, ki za Demos niso bile sprejemljive. Ko je odstopil glavni urednik TV s svojega položaja, ki je bil predstavnik socialistične stranke oziroma opozicijske koalicije, čeprav je sam sebe javno predstavljal drugače, sem ponovno za to mesto predlagal dr. Bogomirja Kovača. Tudi drugič mi ni uspelo. Stvar pa je postala absurdna, ko so liberalni demokrati postali pozicija. Zato ni čudno, da so takoj postavili zahtevo, naj se konstruktivna nezaupnica prenese na generalnega direktorja RTV, da so njegovo ostavko takoj podprli, izrazili svoje zadovoljstvo in ga na posebni

tiskovni konferenci razglasili za nesposobnega, ker je uvajal napačno organizacijsko strukturo na RTV, čeprav so jo poprej tudi sami podprli.

Slovensko politično življenje je postalo silno fragmantirano. Sprememba vlade je bila utemeljena z osebno nesposobnostjo predsednika Peterleta, in to na način, ki je bil vzvišen in aroganten ter motiviran s tako imenovano desno nevarnostjo. Oblast so dobili v veliki meri nekdanji vodilni komunisti, ljudje, ki so v socialističnem režimu, v času, ki ni imel več razvojnih možnosti, zasedali pomembne položaje. Nekdanji sekretarji partije nastopajo sedaj na tiskovnih konferencah kot »spokemani« liberalizma, torej organizacije, ki ni imela nikoli nič skupnega s komunizmom. Med seboj sodelujejo ljudje, ki prej niso nikoli sodelovali ali se medsebojno cenili. Takšna je pač logika politike in strank, ko postajajo ministrski stolčki visoka vrednota. In ministrski stolčki se že podeljujejo in plačujejo z glasovi. To je politika, to je strankarstvo, to je sedaj Slovenija pred bližajočimi se volitvami.

RTV Slovenija kot politična institucija ne more biti nič drugačna ali boljša, kot je sedanje politično stanje in dokler bo Svet RTV sestavljen po dominantno strankarskem kriteriju. Je bolj ali manj zanesljiv izraz teh razmer. In te razmere so in bodo prisotne v Svetu RTV. Dokler ne bo novih volitev in dokler Svet RTV ne bo drugače sestavljen, bo ostalo tako, kot je. To pa pomeni, da bo ostal problem ureditve RTV kot politične institucije še naprej odprt.

Na vodilnih položajih znotraj RTV ne bodo problematični intelektualno neizraziti posamezniki, ki svojih stališč ne bodo obelodanili: to so pripadniki različnih lož in se bodo obnašali kot mali trgovčiči. Problematični bodo tisti, ki bodo povedali, kje stojijo in kaj hočejo narediti v skladu s svojimi načeli in profesionalnostjo – ne da bi pri tem igrali na karto popularnosti in trenutnega soglasja najmočnejših ali dominantnih političnih sil.

V evropskem kontekstu pa politično problema RTV Slovenija ne bo možno razrešiti, dokler ne bodo nastali zasebni radii in televizije, ki bodo pokrivale celotni slovenski prostor in tako s svojo konkurenco sprožile tiste spremembe, ki brez konkurence niso možne. Šele širok konkurenčni prostor bo rešil zapletene politične probleme na RTV Slovenija; zato bo ideja o drugem kanalu na radiu in televiziji, ki ga ne bodo obvladovale stranke – zlasti zato, ker se v strukturi oblasti hitro menjavajo – temveč zasebni kapital, ostala še dolgo odprta in aktualna.

Zaenkrat postaja zahteva po drugem kanalu, ki bi ga imela v posesti opozicija ali zasebna oziroma komercialna televizija, vedno bolj utemeljena in upravičena, ker je zadeva z zaupnim uradnim listom in njegovim podpisnikom pokazala, da večino medijev obvladujejo prenoviteljsko-socialistične in liberalnodemokratske lože, ki idejno, politično in po svoji vrednostni usmeritvi sestavljajo dokaj enoten blok.